

ANLATIM BİÇİMLERİ

Yazarın anlatımını yaparken kullandığı üsluba, başvurduğu yöntemle ANLATIM BİÇİMİ denir.

1)AÇIKLAYICI ANLATIM

Okuyucuya bilgi vermek, Okuyucuya bir konuda aydınlatmak, bir konuda açıklamak, bir şeyi öğretmek amacıyla kullanılan anlatım biçimine AÇIKLAYICI ANLATIM denir.

Genellikle makale, deneme, sohbet, fıkra, eleştiri gibi eser türlerinde kullanılır.

Açıklayıcı Anlatımın Özellikleri

Genellikle nesnel anlatım kullanılır.

Sanatlı söyleyişlere yer verilmez.

Dili yalın ve anlaşılırdır.

Daha çok düşünce yazıları, bilimsel yazılar, ders kitapları, ansiklopedilerde rastlanılır.

2) BETİMLEYİCİ ANLATIM

Canlı ve cansız varlıkları en ince ayrıntılarına kadar anlatma sanatına tasvir (betimleme) denir.

Çevremizde gördüğümüz her şey betimlenebilir.

Betimleyici Anlatımın Özellikleri

Betimlemelerde görsellik vardır. Genellikle görülen varlıklar betimlenir.

Betimlemelerde görmenin dışında koklama, tatma, duyma, dokunma gibi diğer duylardan da yararlanılabilir.

Betimleyici anlatımın kullanıldığı yazılarda niteleyici sözcüklere sıkça rastlanılır.

Betimleyici anlatımı kullanan bir yazar ayrıntılara çok dikkat eder ve varlıkları birbirlerinden ayıran özelliklere bolca yer verir.

Betimleyici anlatım yazarın anlatıma kendi duygu ve düşüncelerini katıp katmamasına göre izlenimsel ve nesnel (açıklayıcı betimleme) olmak üzere ikiye ayrılır:

İzlenimsel Betimleme

Yazarın kendi duygu ve düşüncelerini de içeren betimleme türüdür.

Özel bir anlatıma sahiptir.

İçerdiği yargıların doğruluğu kişiden kişiye değişebilir.

Edebi eserlerin birçoğunda da izlenimsel betimleme kullanılır. Çünkü yazarlar genellikle gördüklerine kendi yorumlarını da katarlar.

Nesnel Betimleme

Yazarın kendi duygu ve düşüncelerini içermeyen betimlemelerdir.

Bu tür bir betimleme yazmakta olan bir yazar anlatıma kendi duygularını katmamaya, yani objektif kalmaya titizlik gösterir.

İnsanları anlatan betimlemelere portre denir.

İnsanın dış görünüşünü anlatan betimlemelere fiziki portre; insanın iç dünyasını, ruhsal yapısını, karakterini anlatan portrelere de ruhsal portre denir.

Ruhsal portrelerde görsel ayrıntılar bulunmaz. Ruhsal portreler kişilerin görülebilen özelliklerinden çok karakterlerini betimler.

3)TARTIŞMACI ANLATIM

Herhangi bir alanda ileri sürülen bir görüşün yanlışlığını kanıtlamak, o tezi çürütmek veya değiştirmek amacıyla yazılan yazılarda kullanılan bir anlatım biçimidir

Tartışmacı Anlatımın Özellikleri

Daha çok eleştiri, ale, deneme gibi düşünce yazılarında kullanılır.

Ortaya atılan görüşler genellikle kanıtlanır.

Yazının başında yazarın karşı çıktığı düşünce belirtilir. Daha sonra yazar bu düşünceleri hangi yönden ve neden yanlış bulduğunu açıklar. Sonra da bunları kanıtlarla desteklemeye çalışır.

Gerek duyuluyorsa örnekler, bilirkişi raporları, konunun uzmanlarının sözleri, bilimsel araştırma sonuçları, sayısal veriler... gibi kanıtlar gösterilerek okuyucu ikna edilmeye, inandırılmaya çalışılır.

Devrik cümlelere de rastlanılabilir.

Sohbet ve söyleşi gibi rahat, samimi bir dile sahiptir.

4)ÖYKÜLEYİCİ ANLATIM

Olayları bir akış halinde; yer, zaman, kişi öğeleri üzerine kurulmuş bir anlatım biçimidir. Bu anlatımda amaç okuyucuyu olay içinde yaşatmaktır.Olaylar birbiri üzerinden gelişir ve zaman hızlı akar. Daha çok roman, hikâye, anı, gezi, biyografi, otobiyografi, tiyatro... gibi eser türlerinde kullanılır. Olay: eserde yer alan kişi ya da kişilerin yaptıkları işlerdir. Olaylar olağanüstü olabileceği gibi günlük yaşantımızda sık sık karşılaştığımız türden de olabilir. Olaylar yer, zaman ve kişilere bağlı olarak gerçekleşir.

Öyküleyici Anlatımın Özellikleri

Betimleyici anlatımdan farklı olarak zaman ve olay kavramlarına sahiptir. Betimleyici anlatımdaki bir resim karesi gibi tek bir zamanın anlatılmasının aksine öyküleyici anlatımda zaman hareket halindedir ve gerçekleşen olaylar barındırır.

Olaylar genellikle geçmiş zaman kullanılarak anlatılır; ancak şimdiki zaman kullanılmış anlatıma sahip eserler de vardır.

Olaylar oluş sırasına göre anlatılır.

Anlatılmak istenen düşünceler olayların içindedir.